

Dostop do azilnega postopka

Kaj morate vedeti

Prepoznavanje

Informacije

Zaščita

Europe Direct je služba za pomoč pri iskanju odgovorov na vprašanja v zvezi z Evropsko unijo.

Brezplačna telefonska številka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Informacije so brezplačne, kakor tudi večina klicev (nekateri operaterji, telefonske govornice ali hoteli lahko klic zaračunajo).

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu (<http://europa.eu>).

Oblikovanje: EWORX

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2016

Letak z odgovori na pogosta vprašanja:

ISBN 978-92-9243-652-0

doi:10.2847/86174

© Evropska unija, 2016

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Printed in Luxembourg

TISKANO NA PAPIRJU, BELJENEM BREZ ELEMENTARNEGA KLORA (ECF)

Dostop do azilnega postopka

Kaj morate vedeti

Kazalo

1	Kaj je mednarodna zaščita?	1
2	Kaj je nevrčanje in za koga velja?	2
3	Komu se prizna mednarodna zaščita v EU?	3
4	Kakšna je razlika med migrantom in osebo, ki potrebuje mednarodno zaščito?	5
5	Ali je moja dolžnost, da odločim, ali oseba potrebuje mednarodno zaščito?	6
6	Katere pravice imajo osebe, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, ko pridem v stik z njimi?	7
7	Kaj je moja odgovornost do ranljivih oseb?	8
8	Kaj je moja dolžnost do otroka ali osebe, ki trdi, da je otrok?	9
9	Ali žrtev trgovine z ljudmi morda potrebuje tudi mednarodno zaščito?	11
10	Kdo lahko zaprosi za mednarodno zaščito?	13
11	Ali lahko oseba s ponarejenimi dokumenti ali brez njih sploh zaprosi za mednarodno zaščito?	14
12	Kako naj ugotovim, da želi nekdo zaprositi za mednarodno zaščito?	15

13	Kdaj in kako naj zagotovim informacije osebam, ki želijo zaprositi za mednarodno zaščito?	17
14	Kdaj nekdo postane prosilec za mednarodno zaščito?	19
15	Kako naj ugotovim, da oseba prosi za mednarodno zaščito?	20
16	Kaj moram storiti, če oseba izrazi željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito?	21
17	Kaj naj storim, če obstajajo znaki, da oseba morda potrebuje mednarodno zaščito, vendar ni izrazila želje po vložitvi prošnje?	23
18	Kaj naj storim, če je oseba zaprosila za azil, vendar sumim, da poskuša zlorabiti sistem?	25
19	Kaj se zgodi, če ne prepoznam osebe, ki želi zaprositi za mednarodno zaščito?	26
20	Včasih sem izčrpan ali celo jezen na osebe, ki jih obravnavam vsak dan. Ali je to običajno?	27
	Dostop do azilnega postopka	28

1 Kaj je mednarodna zaščita?

Osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, v matičnih državah nimajo zagotovljenih osnovnih človekovih pravic in fizične varnosti, zato so bile prisiljene pobegniti pred morebitnim pregonom, nečloveškim ali ponižujočim ravnanjem ali drugimi hudimi kršitvami človekovih pravic. Mednarodna skupnost mora zato priskočiti na pomoč in izpolniti svoje obveznosti v skladu z mednarodnim pravom in pravom EU ter priznati mednarodno zaščito tistim, ki nimajo zaščite v matični državi.

Pravni red EU na področju azila določa dve obliki mednarodne zaščite: status begunca in status subsidiarne zaščite. Na podlagi načela enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, je treba upravičencem do statusa subsidiarne zaščite odobriti enake pravice in ugodnosti, kot jih uživajo begunci, zanje pa morajo veljati tudi enaki pogoji upravičenosti. Poleg tega lahko vaša država na podlagi humanitarnih razlogov določi tudi druge oblike zaščite.

Dostop do varnosti in ustreznega azilnega postopka je bistven element za zagotavljanje, da osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, uživajo pravice, do katerih so upravičene. Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, imate ključno vlogo pri zagotavljanju dostopa do zaščite osebam, ki jo potrebujejo.

2 Kaj je nevračanje in za koga velja?

Nevračanje se nanaša na obveznost držav članic, da **se vzdržijo vsakršnega izгона ali prisilne vrnitve posameznika na meje ozemlja ali kamor koli drugam, kjer bi mu lahko grozil pregon**, smrtna kazen, mučenje ali drugo nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, tudi če je nezakoniti migrant. Načelo *nevračanja* v azilnem postopku pomeni, da je treba posameznikom, ki iščejo mednarodno zaščito, odobriti vstop na zadevno ozemlje ter dostop do pravičnih in učinkovitih azilnih postopkov, s čimer se opredeli, ali naj se zadevni osebi prizna mednarodna zaščita ali ne.

Prepoved *vračanja* se uporablja za vse oblike prisilne odstranitve, vključno z deportacijo, izgonom, izročitvijo, neformalno preselitvijo ali „predajami“ in zavrnitvijo vstopa na meji. **To vključuje tudi posredno vračanje, tj. vrnitev osebe v tretjo državo, kjer obstaja tveganje vračanja.** Noben prosilec za azil ne sme biti vrnjen v tretjo državo za odločanje o prošnji brez zadostnih jamstev v vsakem posameznem primeru. V skladu s temi jamstvi bo oseba ponovno sprejeta v zadevno državo, uživala bo učinkovito zaščito pred *vračanjem*, imela bo možnost zaprositi za azil in ga izkoristiti ter bo obravnavana v skladu s sprejetimi mednarodnimi standardi.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Ključna vloga uradnikov, s katerimi se vzpostavi prvi stik.*

3 Komu se prizna mednarodna zaščita v EU?

Pravni red EU na področju azila določa dve obliki mednarodne zaščite: status begunca in status subsidiarne zaščite. Poleg tega lahko vaša država na podlagi humanitarnih razlogov določi tudi druge oblike zaščite.

- **Begunec** je oseba, ki je bila zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rasne, verske, nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini prisiljena zapustiti državo, katere državljan je, ali – v primeru osebe brez državljanstva – državo prejšnjega običajnega prebivališča in se ne more ali se zaradi tega strahu noče vrniti vanjo.
- **Subsidiarna zaščita** se prizna osebam, ki ne izpolnjujejo pogojev za status begunca, vendar kljub temu potrebujejo mednarodno zaščito. V EU se subsidiarna zaščita zagotavlja osebam, pri katerih obstaja dejansko tveganje **resne škode**, če bi se vrnile v svojo državo. Resna škoda zajema:
 - smrtno kazen ali usmrtitev,
 - mučenje, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje,
 - resno in individualno grožnjo zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada.

Med vaše dolžnosti uradnika, s katerim se vzpostavi prvi stik, spadajo ustrezno prepoznavanje in napotitev oseb, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, in drugih oseb s posebnimi potrebami, vključno z otroki

in žrtvami trgovine z ljudmi. Včasih imajo ljudje več potreb, zato je morda potrebnih več napotitev.

Ne pozabite: ko stopite v stik z osebami, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, ne predstavljate le svoje države, temveč tudi EU kot celoto.

Kaj je skupni evropski azilni sistem

Skupni evropski azilni sistem (SEAS) je skupni sistem, ki temelji na celoviti in vključujoči uporabi Ženevske konvencije. Njegov namen je zagotoviti pravično in človeško ravnanje s prosilci za mednarodno zaščito, uskladiti azilne sisteme in zmanjšati razlike med državami članicami na podlagi zavezujoče zakonodaje ter okrepiti praktično sodelovanje med nacionalnimi upravnimi organi, odgovornimi za področje azila, in zunanjo razsežnostjo azila.

Sistem SEAS zajema naslednje pravne instrumente, ki določajo skupne visoke standarde in tesnejše sodelovanje za zagotovitev, da so prosilci za mednarodno zaščito v pravičnem in učinkovitem sistemu obravnavani enako ne glede na to, kje zaprosijo za mednarodno zaščito:

prenovljeno **direktivo o azilnih postopkih**, katere namen so pravične, hitre in kakovostne odločbe o azilu;

prenovljeno **direktivo o pogojih za sprejem**, ki zagotavlja, da se v vsej EU uporabljajo humani materialni pogoji za sprejem prosilcev za azil in da se v celoti spoštujejo temeljne pravice zadevnih oseb;

prenovljeno **direktivo o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva**, v kateri so pojasnjeni razlogi za priznanje mednarodne zaščite. Njene določbe predvidevajo tudi vrsto pravic in ukrepov za vključevanje za upravičence do mednarodne zaščite;

prenovljeno **dublinsko uredbo**, v kateri je pojasnjen postopek ugotavljanja države članice, ki je odgovorna za obravnavo prošnje;

prenovljeno **uredbo Eurodac**, ki izboljšuje delovanje podatkovne zbirke EU prstnih odtisov prosilcev za azil.

4 Kakšna je razlika med migrantom in osebo, ki potrebuje mednarodno zaščito?

„Migrant“ je izraz širokega pomena in označuje osebe, ki zapustijo določeno državo ali regijo, da bi se naselile v drugi. Nekateri migranti se prostovoljno odločijo za selitev iz najrazličnejših razlogov; večinoma iz takih, ki niso povezani z zaščito, na primer zaradi družinskih vezi ali ekonomske stiske.

Osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, pa so prisiljene zbežati, da bi si rešile življenje ali ostale svobodne. V svoji državi izvora nimajo nobene zaščite in pogosto jim prav njihova država grozi s pregonom. Če jih druge države ne sprejmejo in jim ne ponudijo zaščite, jih lahko izpostavijo smrti, preganjanju ali drugim hudim kršitvam človekovih pravic.

Sodobni migracijski vzorci so pogosto mešani. V mešanih migracijskih tokovih tisti, ki potrebujejo zaščito, in tisti, katerih razlogi niso povezani z zaščito, potujejo skupaj ter uporabljajo enake poti in prevozna sredstva. Takšna potovanja so lahko dolga, težavna in nevarna, pogosto pa so organizirana nezakonito. Prepoznavanje oseb, ki morda želijo zaprositi za mednarodno zaščito, je v takih razmerah zahtevna, vendar izjemno pomembna naloga.

5 Ali je moja dolžnost, da odločim, ali oseba potrebuje mednarodno zaščito?

Ne, vaša dolžnost ni ugotavljati, ali oseba potrebuje mednarodno zaščito oziroma ali je njeno pričevanje verodostojno. Za presojo prošnje in opredelitev, ali oseba v skladu s pravom EU in mednarodnim pravom izpolnjuje pogoje za mednarodno zaščito ali ne, bo nekje drugje potekal drug postopek, ki ga bodo vodili uradniki organa za obravnavo prošenj za azil.

Vaša naloga je prepoznati osebe, ki želijo zaprositi za mednarodno zaščito, jim zagotoviti informacije o tej možnosti in tiste, ki izrazijo željo po vložitvi prošnje, napotiti k pristojnemu organu.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Ključna vloga uradnikov, s katerimi se vzpostavi prvi stik.*

6 Katere pravice imajo osebe, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, ko pridem v stik z njimi?

Osebe, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, so do nekaterih pravic upravičene ne glede na to, ali so izrecno zaprosile za mednarodno zaščito ali ne. V številnih primerih je vaša naloga poskrbeti, da se te pravice uresničujejo.

Načelo **nevračanja** se kot tako uporablja za vse osebe, ne glede na to, ali je bil njihov status formalno opredeljen ali ne. Države članice se morajo vzdržati vračanja posameznikov v države ali regije, kjer bi jim lahko grozilo preganjanje in nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, vključno z mučenjem, tudi če so nezakoniti migranti.

Druge pravice vključujejo **učinkovit dostop do azilnega postopka, pravico do obveščeniosti** (v jeziku, ki ga oseba lahko razume) o možnosti vložitve prošnje, vključno z dostopom do **tolmača**, in **možnost komuniciranja z uradom UNHCR ali drugimi organizacijami**, ki prosilcem zagotavljajo pravno ali drugo svetovanje.

Ne pozabite, da je treba z vsemi osebami ravnati ob polnem **spoštovanju človekovega dostojanstva** ter v skladu s temeljnimi in človekovimi pravicami, vključno z zagotavljanjem nujne zdravstvene oskrbe in izpolnjevanjem osnovnih potreb. Ranljive osebe, vključno z otroki in žrtvami trgovine z ljudmi, je treba prepoznati in jih napotiti v ustrezne postopke.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Ključna vloga uradnikov, s katerimi se vzpostavi prvi stik.*

7 Kaj je moja odgovornost do ranljivih oseb?

Ranljive osebe so zlasti otroci, otroci brez spremstva, invalidi, starejši ljudje, nosečnice, starši samohranilci z otroki, žrtve trgovine z ljudmi, osebe s hudimi boleznimi ali motnjami v duševnem zdravju in osebe, ki so bile mučene, posiljene ali so bile izpostavljene drugim hudim oblikam psihičnega, fizičnega ali spolnega nasilja.

Mejni prehodi in ustanove za pridržanje spadajo med glavne lokacije, kjer je mogoče izraziti ali ugotoviti posebne potrebe ranljivih oseb. Kot uradnik, ki dela neposredno z ljudmi, morate **prepoznati posebne potrebe ranljivih oseb** in **jih napotiti na dodatno ocenjevanje in/ali podpora** k nacionalnim organom in drugim institucijam, kot so nevladne organizacije in urad UNHCR, ki so v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso specializirani in pooblaščen za izpolnjevanje njihovih potreb. Bodite stalno seznanjeni z nacionalnimi postopki napotitve in imejte pri roki ustrezne kontaktne podatke.

Vedno je treba najprej poskrbeti za nujno zdravstveno oskrbo in osnovne potrebe, ki imajo prednost pred migracijskimi vprašanji. Čim bolj je treba ohranjati enotnost družine, pri čemer otroci ne smejo biti ločeni od staršev ali sorodnikov.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Bodite pozorni na ranljivosti.*

8

Kaj je moja dolžnost do otroka ali osebe, ki trdi, da je otrok?

V skladu z ustreznimi mednarodnimi in evropskimi pravnimi standardi in zakonodajo je **otrok vsak človek, mlajši od 18 let**, razen če se v skladu z zakonodajo, ki se uporablja za otroka, polnoletnost doseže prej. Če niste prepričani, ali nekdo, ki trdi, da je otrok, to dejansko je, ga morate v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso napotiti k pristojnemu organu za ugotavljanje starosti.

Otroci so po naravi ranljivi in zelo pomembno je, da ste še posebno pozorni na njihove posebne potrebe, zlasti če so brez spremstva ali ločeni.

Otroke brez spremstva in ločene otroke je treba v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter jamstvi, ki jih zagotavlja pravo EU, čim hitreje prepoznati in jih napotiti k pristojnim organom. Bodite seznanjeni z nacionalnimi postopki napotitve in imejte pri roki kontaktne podatke specializiranih služb za zaščito otrok in drugih pristojnih institucij.

Vedno opazujte in bodite pozorni na morebitne znake trgovine z ljudmi. Ali ste opazili kaj nenavadnega? Ali je otrok tih, deluje odmaknjeno, zadržano ali zmedeno, je prestrašen ali potrto? Ali na otroka nekdo čaka ali pa otrok gleda drugo odraslo osebo? Kadar koli obstaja utemeljen sum, da otroku grozi, da postane žrtev trgovine z ljudmi, ali da sicer potrebuje zaščito, je treba v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso takoj uporabiti mehanizem napotitve in sprožiti začetno preiskavo.

Z otrokom komunicirajte prijazno ter pri tem upoštevajte njegovo starost in zrelost. **Otroka ves čas seznanjajte** s tem, kar se dogaja in kar se

bo zgodilo. Zagotovite mu **dostop do osnovnih storitev**.

Otrokove koristi morajo biti glavno vodilo pri vseh dejavnostih in odločitvah v zvezi z otroki.

Otrok naj praviloma ne bi ločili od staršev ali sorodnikov, ki jih spremljajo, razen če obstaja utemeljen sum, da je zanje tako bolje. V tem primeru je treba v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso nemudoma obvestiti specializirane službe za zaščito otrok.

Uporablja se načelo *nevračanja*. V primeru vrnitve se upoštevajo zaščitni ukrepi za otroke, določeni v členu 10 direktive o vračanju.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Otroci brez spremljevalca ali ločeni otroci*.

Več informacij je na voljo v priročniku agencije Frontex z naslovom Vega Children^().*

(*) http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

9

Ali žrtev trgovine z ljudmi morda potrebuje tudi mednarodno zaščito?

Če utemeljeno domnevate, da je oseba morda žrtev trgovine z ljudmi, jo je treba v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso napotiti k pristojnim organom ter službam za ustrezno pomoč in podporo. Bodite seznanjeni z nacionalnimi postopki napotitve za žrtve trgovine z ljudmi in imejte pri roki ustrezne kontaktne podatke.

Vendar lahko **žrtve trgovine z ljudmi v nekaterih primerih potrebujejo tudi mednarodno zaščito, zato se jim odobri dostop do azilnega postopka.** Vsekakor je treba vse žrtve trgovine z ljudmi ustrezno seznaniti z njihovo pravico, da zaprosijo za azil.

Zavedati se morate, da je trgovec z ljudmi morda še vedno v bližini. Pomembno je, da ima vsak priložnost govoriti z vami v svojem imenu, odkrito in na samem. Poskrbite, da ga nihče ne prekinja in/ali v njegovem imenu odgovarja na vprašanja, razen kadar to počne v njegovo korist. Posebno pozornost je treba namenjati morebitnim znakom trgovine z ljudmi v primeru otrok brez spremstva ali ločenih otrok.

Če je mogoče, je treba v primeru žensk in deklic poskrbeti za prisotnost uradnice, s katero se vzpostavi prvi stik. Žensk in deklic ne silite, naj govorijo o incidentih ali kaznivih dejanjih, povezanih s spolnim izkoriščanjem ali nasiljem. Če je njeni starosti primerno, je treba žensko obzirno vprašati,

ali je morda noseča, in jo po potrebi seznaniti z razpoložljivo pomočjo.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Osebe z več posebnimi potrebami.*

10

Kdo lahko zaprosi za mednarodno zaščito?

Vsakdo ima pravico, da zaprosi za mednarodno zaščito.

Pravica do azila je priznana v Ženevski konvenciji, Listini EU o temeljnih pravicah ter drugih mednarodnih in evropskih pravnih instrumentih. Vendar to še ne pomeni, da bo mednarodna zaščita priznana vsaki osebi, ki zaprosi zanjo. V vsakem azilnem sistemu se nekatere prošnje zavrnejo, nekatere pa sprejmejo, pri čemer je treba vse prošnje presoati v skladu z evropskim in mednarodnim pravom.

Dostop do varnosti in drugih ustreznih postopkov je ključni del učinkovitega uživanja pravice do azila. Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, imate ključno vlogo pri prepoznavanju oseb, ki morda želijo zaprositi za mednarodno zaščito, in zagotavljanju njihovega dostopa do azilnega postopka.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Kdo morda želi podati prošnjo.*

11 Ali lahko oseba s ponarejenimi dokumenti ali brez njih sploh zaprosi za mednarodno zaščito?

Da. Vsakdo ima pravico zaprositi za mednarodno zaščito, ne glede na to, ali je v državo članico vstopil nezakonito oziroma ali je nezakonito navzoč na njenem ozemlju, pri čemer je uporabil lažne ali ponarejene dokumente ali pa je brez njih.

Večina oseb, ki potrebujejo mednarodno zaščito, je izpostavljena smrtno nevarnemu nasilju, zato imajo le redko možnost zbrati potrebne dokumente, s katerimi bi lahko po pravni poti vstopili v EU.

V skladu z Ženevsko konvencijo in Zakonikom o schengenskih mejah prosilci za mednarodno zaščito ne smejo biti kaznovani zaradi nezakonitega vstopa ali navzočnosti, če se brez odlašanja prijavijo oblastem. Oseba lahko zaprosi za mednarodno zaščito celo med preiskavo lažnih in ponarejenih dokumentov. V tem primeru je treba policijsko preiskavo prekiniti in začeti azilni postopek.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Kdo morda želi podati prošnjo.*

12 Kako naj ugotovim, da želi nekdo zaprositi za mednarodno zaščito?

Veliko tistih, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, ne zaprosi za azil v državi, kamor prispejo. Številni morda ne poznajo svojih pravic ali obveznosti ali pa se odločijo, da za zaščito ne bodo zaprosili zaradi svojega posebnega položaja ali zato, ker so jih drugi, vključno s tihotapci, napačno informirali o možnostih, ki so jim na voljo.

Zato je pomembno, da opazujete in **ste pozorni na znake, da oseba želi zaprositi za mednarodno zaščito.**

Znaki, da oseba želi zaprositi za mednarodno zaščito, se lahko kažejo različno. Lahko jih opazite, prepoznate v neposrednem stiku z osebo ali drugimi osebami, ugotovite na podlagi dokumentov, ki jih oseba predloži, in/ali nanje po naključju postanete pozorni v drugih okoliščinah. Da bi jih opazili hitreje in natančneje, **bodite še posebno pozorni na naslednje dejavnike:**

1. **kdo je ta oseba** (starost, spol, družinski status, etnična pripadnost, veroizpoved in državljanstvo);
2. **od kod je** (država izvora, splošne okoliščine prihoda);

3. kaj govori/česa se boji:

- da jo bodo ubili ali usmrtili,
- pregona,
- mučenja,
- vojne,
- vrnitve;

4. kaj želi:

- pomoč,
- zaščito,
- srečanje s predstavnikom ZN ali UNHCR oziroma odvetnikom;

5. kaj lahko opazite (videz in vedenje):

- približevanje/izogibanje uradniku,
- strah, stres ali nenavadna molčečnost,
- nenavadno vedenje in/ali razpoloženje,
- videz (poškodbe, brazgotine, oblačila, osebne stvari itd.).

Obveščanje je ključni element zagotavljanja učinkovitega dostopa do azilnega postopka. Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, morate poskrbeti, da lahko osebe, ki želijo zaprositi za mednarodno zaščito, to tudi storijo. Zato jim morate proaktivno zagotoviti informacije o pravici, da zaprosijo za azil, vključno s pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz nje.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Neizčrpen seznam znakov.*

13

Kdaj in kako naj zagotovim informacije osebam, ki želijo zaprositi za mednarodno zaščito?

Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, morate poskrbeti, da lahko osebe, ki želijo zaprositi za mednarodno zaščito, to tudi storijo. Zato jim morate proaktivno zagotoviti informacije o pravici, da zaprosijo za azil, vključno s pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz nje. Glavni namen zagotavljanja informacij je zagotoviti, da imajo osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, učinkovit dostop do azilnega postopka.

Na splošno je treba informacije o možnosti vložitve prošnje za mednarodno zaščito zagotoviti v ustanovah za pridržanje in na mejnih prehodih, vključno s tranzitnimi območji, na zunanjih mejah. Vendar se kot dobra praksa šteje, da se take informacije zagotovijo tudi, ko organi, pristojni za varovanje meje, ustavijo osebe, ki se poskušajo izogniti mejnim prehodom.

Bodite seznanjeni z informacijami, ki jih je treba predložiti v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter pravom EU. Informacije, ki jih je treba zagotoviti **pravočasno**, morajo biti čim bolj popolne. Komunikacija mora potekati v **jeziku, ki ga oseba razume**. Po potrebi je treba zagotoviti tolmačenje. **Jezik in komunikacijski slog je treba prilagoditi**

spolu, starosti, fizičnemu in duševnemu stanju in/ali stopnji izobrazbe osebe, ki jo obravnavate.

Če je mogoče, je treba v primeru žensk in deklic poskrbeti za prisotnost uradnice, s katero se vzpostavi prvi stik, in tolmačke.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Neizčrpen seznam znakov.*

14

Kdaj nekdo postane prosilec za mednarodno zaščito?

Oseba postane prosilec za mednarodno zaščito, ko poda prošnjo. V skladu s pravnim redom EU na področju azila se šteje, da je oseba podala prošnjo, **kadar – kakor koli in kateremu koli organu – izrazi željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito** ali kadar je mogoče razumeti, da prosi za mednarodno zaščito. Ni nujno, da oseba uporabi prav besedo „azil“ ali „begunec“. Prosilec za mednarodno zaščito se priznajo vse pravice in obveznosti, povezane s tem statusom.

Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, ste pogosto prvi predstavnik svoje države, s katerim pride v stik oseba, ki morda potrebuje mednarodno zaščito. V številnih primerih ste prva oseba, ki ji lahko te osebe izrazijo željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito.

Ne pozabite, da se mnogi, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, bojijo pregona, ki ga izvajajo uradniki v njihovi državi, ali pa so bili med svojim potovanjem žrtev grdega ravnanja uradnikov v drugih državah. V številnih primerih morda do vas ne bodo pristopili neposredno ali dejansko zaprosili za azil. **Uradniki, s katerimi se vzpostavi prvi stik, imajo ključno vlogo pri vzpostavitvi zaupanja in proaktivnem prepoznavanju oseb, ki želijo zaprositi za mednarodno zaščito, zagotavljanju ustreznih informacij tem osebam o pravici, da zaprosijo za azil, in napatitvi teh oseb v ustrezne postopke.**

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Kako ukrepati, če oseba zaprosi za mednarodno zaščito.*

15 Kako naj ugotovim, da oseba prosi za mednarodno zaščito?

Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, ste pogosto prvi predstavnik svoje države, s katerim pridejo v stik državljani tretjih držav, ki prispejo v EU, in prva oseba, ki ji lahko izrazijo željo po vložitvi prošnje za azil.

Zavedati se morate, da lahko osebe zelo različno izrazijo namero za vložitev prošnje za mednarodno zaščito. **Vsak izraz strahu pred preganjanjem ali resno škodo ob zavrnitvi vstopa, izražen ustno ali pisno, se šteje za takšno prošnjo.** Ni nujno, da oseba uporabi prav besedo „azil“ ali „begunec“.

Med nekatere ključne besede, izraze ali sporočila, ki lahko kažejo, da oseba morda želi zaprositi za mednarodno zaščito, spadajo **strah pred usmrtnitvijo, preganjanjem, mučenjem ali vojno in/ali strah pred vrnitvijo.** Oseba lahko tudi zaprosi za **pomoč ali zaščito** ali pa se želi pogovoriti s **predstavnikom Združenih narodov, urada UNHCR ali odvetnikom** itd.

Vsaka oseba, ki izrazi željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito, postane prosilec z vsemi pravicami in obveznostmi, povezanimi s tem statusom, in jo je treba napotiti k pristojnim organom na dodatno ocenjevanje. Ne pozabite, da je vaša presoja ob vstopu osebe ključna in odločilna. Pogovorite se s svojim nadrejenim, kadar koli ste v dvomih glede namer obravnavane osebe.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Prepoznajte podajo prošnje za mednarodno zaščito.*

16 Kaj moram storiti, če oseba izrazi željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito?

Ko oseba izrazi željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito, **postane prosilec, zato jo napotite k pristojnim organom** na dodatno ocenjevanje. Kot uradnik organa, ki bo verjetno prejel prošnjo za mednarodno zaščito, morate prosilca obvestiti, kje in kako mora vložiti prošnjo.

Prosilci za mednarodno zaščito so upravičeni do nekaterih pravic in jamstev, povezanih s tem statusom, vključno s pravico ostati v državi članici, pravico do osnovnih materialnih pogojev za sprejem, pravico do ustrezne podpore v primeru posebnih procesnih jamstev in/ali posebnih potreb glede sprejema, pravico do podrobnejših informacij o azilnem postopku v jeziku, ki ga razumejo, in jamstvi v primeru pridržanja. Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, morate prispevati k zagotavljanju teh pravic, na primer z napotitvijo prosilcev k ustreznim organom in organizacijam.

Podano prošnjo je treba evidentirati.

- **Če ste zaposleni pri organu, ki je pristojen za evidentiranje prošenj, morate to storiti v treh delovnih dneh.**

- **Če ste zaposleni pri kakem drugem organu, morate prošnjo posredovati pristojnemu organu, da jo evidentira** najpozneje v šestih delovnih dneh po tem, ko je podana. V skladu z nacionalno zakonodajo in prakso je priporočljivo, da hranite pisni zapis o prejemu prošnje.

Ne pozabite, da prosilci za mednarodno zaščito ne smejo biti kaznovani zaradi nezakonitega vstopa ali navzočnosti, če se brez odlašanja prijavijo oblastem.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Kako ukrepati, če oseba zaprosi za mednarodno zaščito.*

17 Kaj naj storim, če obstajajo znaki, da oseba morda potrebuje mednarodno zaščito, vendar ni izrazila želje po vložitvi prošnje?

Številni, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, dejansko ne vložijo prošnje za azil. Morda niso seznanjeni s pravico ali postopki, kako to storiti, morda so žrtev trgovine z ljudmi ali pa pretreseni zaradi preganjanja ali težavnega potovanja. Poleg tega tisti, ki potrebujejo mednarodno zaščito, pogosto ne poznajo svojih pravic in obveznosti, imajo sorodnike v drugih državah članicah, ki se jim želijo pridružiti, ali pa so od drugih, tudi tihotapcev, dobili napačne informacije o možnostih, ki so jim na voljo. Nerealno je pričakovati, da bodo podrobno seznanjeni z zapletenimi azilnimi in dublinskimi postopki, da bodo popolnoma zaupali organom oblasti in svoje strahove neposredno izrazili na meji ali v pridržanju ter poznali prave besede in izraze, na podlagi katerih bi se jim odobril dostop do postopka.

Obveščanje je ključni element pri zagotavljanju, da imajo osebe, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, učinkovit dostop do azilnega postopka in da lahko sprejemajo premišljene odločitve, ali naj zaprosijo za mednarodno zaščito ali ne.

Ne pozabite, da je vaša obveznost tudi zagotoviti, da nobena oseba, tudi če ni zaprosila za mednarodno zaščito, ni vrnjena v državo ali regijo, kjer bi ji lahko grozil pregon, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, vključno z mučenjem, tudi če je nezakoniti migrant. Pri vseh vračanjih je

treba upoštevati uveljavljene postopke, vključno z zahtevanimi pravnimi zaščitnimi ukrepi in jamstvi.

Pogovorite se s svojim nadrejenim, kadar koli ste v dvomih glede namer obravnavane osebe, zlasti če bi njena vrnitev v državo izvora ali državo tranzita pomenila možno kršitev evropskega ali mednarodnega prava.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Kako ukrepati, če oseba, ki morda potrebuje zaščito, ne želi zaprositi za mednarodno zaščito.*

18

Kaj naj storim, če je oseba zaprosila za azil, vendar sumim, da poskuša zlorabiti sistem?

Vsaka oseba, ki izrazi željo po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito, postane prosilec z vsemi pravicami in obveznostmi, povezanimi s tem statusom, in jo je treba napotiti k pristojnim organom na dodatno ocenjevanje.

Ne pozabite, da vaša dolžnost ni oceniti, ali oseba potrebuje mednarodno zaščito oziroma ali je njeno pričevanje verodostojno. To je odgovornost organa, pristojnega za odločanje o azilu. V vsakem azilnem sistemu se nekatere prošnje zavrnejo, nekatere pa sprejmejo, pri čemer je treba vse prošnje presojeti v skladu z evropskim in mednarodnim pravom.

Kljub temu se lahko obrnete na svojega nadrejenega ali o razlogih za svoje dvome obvestite pristojni organ.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Kdo morda želi podati prošnjo.*

19 Kaj se zgodi, če ne prepoznam osebe, ki želi zaprositi za mednarodno zaščito?

Če take osebe ustrezno ne prepoznate in je ne napotite k pristojnim organom, ima lahko to zanjo resne posledice. **Oseba se lahko vrne v državo, kjer je ogroženo njeno življenje ali svoboda ali kjer ji lahko grozijo preganjanje, smrt, kruto in nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali druge hude kršitve človekovih pravic.**

Kot uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, imate ključno vlogo pri zagotavljanju dostopa do zaščite osebam, ki jo potrebujejo. Pogovorite se s svojim nadrejenim, kadar koli ste v dvomih glede namer obravnavane osebe.

20 Včasih sem izčrpan ali celo jezen na osebe, ki jih obravnavam vsak dan. Ali je to običajno?

Vsak uradnik, s katerim se vzpostavi prvi stik, opravlja svoje naloge v zahtevnih okoliščinah, pri čemer pogosto srečuje ljudi iz različnih kultur, z različnim socialnim ozadjem in različnimi življenjskimi izkušnjami. To zanimivo, vendar izjemno zahtevno delovno okolje lahko vpliva na vaše psihično počutje. Pri vsakodnevnem opravljanju nalog vas lahko obhajajo različni občutki, od sočutja in ravnodušnosti do zavrnitve posameznikov, ki jih obravnavate. To lahko vpliva na učinkovitost in kakovost vašega dela ter sposobnost sprejemanja ustreznih odločitev in ukrepov.

Pomembno je, da se zavedate teh dejavnikov in osebnih okoliščin ter si nenehno prizadevate za zmanjšanje njihovega vpliva. Če je potrebno, ne odlašajte in prosite za pomoč sodelavce ali nadzornike oziroma poiščite strokovno pomoč.

Glej razdelek Praktičnega vodnika: *Zavedajte se svojih osebnih okoliščin.*

Dostop do azilnega postopka

- ▶ Vsakega človeka je treba ceniti in spoštovati.
- ▶ Vedno je treba najprej poskrbeti za nujno zdravstveno oskrbo in osnovne potrebe.

1

Vsakdo je lahko begunec.

Vsakdo lahko ima potrebe po zaščiti, ne glede na državo izvora, etnično pripadnost, videz ali vedenje.

2

Vsakdo ima pravico do zaščite pred vračanjem.

Nihče ne sme biti izgnan ali vrnjen v razmere, v katerih bi mu grozil pregon, smrtna kazen, mučenje ali drugo nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje. To pravilo velja tudi za zavrnitev vstopa na meji in vse oblike prisilne odstranitve.

3

Ranljive osebe je treba prepoznati in jim zagotoviti ustrezno podporo.

Ukrepi, ki se sprejmejo na mejnih prehodih in v ustanovah za pridržanje, so ključni, saj se lahko tako izrazijo ali ugotovijo posebne potrebe ranljivih oseb, vključno z otroki in žrtvami trgovine z ljudmi.

4

Otrokove koristi imajo prednost pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki.

Pri ocenjevanju otrokovih koristi je treba za vsak primer posebej ustrezno upoštevati dejavnike, kot so varnost in zaščita, možnosti ponovne združitve družine, dobro počutje otroka in njegovo mnenje, v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo.

5

Vsakogar, ki morda želi zaprositi za mednarodno zaščito, je treba seznaniti, da ima pravico to storiti.

Informacije o tej pravici do azila je treba zagotoviti vsem osebam, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito, s čimer se zagotovi, da imajo dejansko dostop do azilnega postopka.

6

Vsakdo ima pravico, da zaprosi za mednarodno zaščito.

Dostopa do azilnega postopka se ne sme zavrniti nikomur, tudi če zadevna oseba ni izpolnila vseh pogojev za vstop.

7

Vsak znak ali izraz strahu se lahko razume kot prošnja za mednarodno zaščito.

Osebe lahko zelo različno izrazijo namero za vložitev prošnje za mednarodno zaščito. Vsak izraz strahu pred preganjanjem ali resno škodo ob zavrnitvi vstopa – ustni ali pisni – se šteje za takšno prošnjo. Uporaba besede „azil“ ali „begunec“ ni nujna.

8

Prosilci za mednarodno zaščito ne smejo biti kaznovani zaradi nezakonitega vstopa ali navzočnosti.

Tisti, ki se brez odlašanja prijavijo oblastem, ne smejo biti kaznovani zaradi nezakonitega vstopa ali navzočnosti.

9

Vsako prošnjo je treba evidentirati ali jo predložiti v evidentiranje pristojnemu organu.

Po vložitvi prošnje mora pristojni organ prošnjo evidentirati. Evidentiranje je treba dokončati čim prej in v zakonsko določenih rokih.

10

Zagotoviti je treba spoštovanje načela *nevračanja*, tudi če oseba ne zaprosi za azil.

Pri vseh vračanjih je treba upoštevati uveljavljene postopke, vključno z zahtevanimi pravnimi zaščitnimi ukrepi in jamstvi. Nihče ne sme biti vrnjen v državo, kjer mu grozi mučenje, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, tudi če je nezakoniti migrant.

KAKO DO PUBLIKACIJ EVROPSKE UNIJE

Brezplačne publikacije:

- en izvod:
na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- več kot en izvod ter plakati in zemljevidi:
pri predstavništvih Evropske unije (http://ec.europa.eu/represent_sl.htm),
pri delegacijah v državah, ki niso članice EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sl.htm),
pri službi Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_sl.htm) ali
s klicem na telefonsko številko 00 800 6 7 8 9 10 11
(brezplačna številka za celotno EU) (*).

(*) Informacije so brezplačne, kakor tudi večina klicev (nekateri operaterji, telefonske govorilnice ali hoteli lahko klic zaračunajo).

Publikacije, ki so naprodaj:

- na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Elektronska različica tega orodja je dostopna na spletnem mestu urada EASO in agencije Frontex, kjer so na voljo tudi druga praktična orodja za uradnike, s katerimi se vzpostavi prvi stik, v zvezi z dostopom do azilnega postopka:

<http://easo.europa.eu/accesstoprocedure>

<http://frontex.europa.eu/publications/?c=training>

